

การตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยในภาษาไทย:
การศึกษากลวิธีทางภาษาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ

The Responses to Disagreement in Thai: A study of Linguistics Strategies
and Motivational Concerns

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์¹

Sittitam Ongwuttivat¹

¹สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและภาษาวัฒนธรรมตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยใช้ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย และเพื่อศึกษาข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยตามแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) โดยใช้แบบสอบถามประเภท Discourse Completion Test (DCT) จากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งจากคณะทางวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวน 30 คน (จากกลุ่มตัวอย่างเดิมด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนัก ความรุนแรงในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยมี 2 ส่วน คือ 1. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา และ 2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วย พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา 2) ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม 3) ความเป็นสังคมแบบไม่ตรีสัมพันธ์ 4) ความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธระหว่างบุคคล และ 5) ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา การตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยในภาษาไทย ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ ภาษากับวัฒนธรรม วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย

Abstract

This research article aims to study linguistic strategies that Thai people adopt in response to disagreement and to study their motivational concerns in performing such an act along the line of Emancipatory Pragmatics (EP) using the Discourse Completion Test (DCT). The informants were 100 first-year through fourth-year Bachelor's degree Thai students from faculties of sciences and humanities. Out of the total number, 30 informants were randomly selected for an in-depth interview.

The findings can be summarized as follows: Firstly, Thai speakers chose to adopt mitigating strategies more frequently than using bold-on record strategies in response to disagreement. Secondly, it was found that there were 2 main motivational concerns or factors that Thai speakers took into consideration in response to disagreement. They were 1) motivational concern relating to the purposes of conversation and 2) motivational concern relating to the context of conversations. It was also found that Thai speakers place a priority on keeping relationship with their interlocutor. This linguistics behavior might be motivated by five sociocultural factors, viz: 1) an interdependent view of self, 2) collectivism, 3) affiliative society, 4) interpersonal orientation and 5) high context culture.

Keywords: linguistic strategies, the responses to disagreement in Thai, Thai native speakers' motivational concerns, language and culture, Emancipatory Pragmatics

บทนำ

ในการปฏิสัมพันธ์หลากหลายประเภท การตอบสนองที่เห็นด้วยนับเป็นการปฏิสัมพันธ์ลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งผู้พูดจำเป็นต้องเลือกว่าจะใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรเมื่อต้องตอบรับถ้อยคำของคู่สนทนาที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากตน

ในวัฒนธรรมไทย คนไทยมักไม่เผชิญหน้าการตอบสนองที่เห็นด้วยด้วยคู่สนทนาอย่างตรงไปตรงมาเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการแสดงออกให้เห็นถึงความโกรธ และความไม่พอใจ คนไทยจึงมักแก้ไขความขัดแย้งด้วยการประนีประนอม ระวังอารมณ์และการทำให้สงบ (Klausner; 1981 พรรณธร ครุฑเนตร; 2557 สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดณ์, 2558) สังเกตได้จากการที่เรามีสำนวน “น้ำซุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้เราจะรู้สึกไม่พึงพอใจเราก็ไม่อาจแสดงออกมาให้ใครรู้ นอกจากนี้คนไทยยังมีวิถีจัดการกับความขัดแย้งโดยวิธีประนีประนอมเพื่อไม่ให้กระทบจิตใจของผู้อื่น ดังในสำนวน “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น” เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนไทยจะเห็นว่าการตอบสนองที่เห็นด้วยด้วยกลวิธีทางภาษาอย่างตรงไปตรงมาเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่การตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจว่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คนไทยต้องตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา คนไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการปฏิสัมพันธ์

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษากลวิธีทางภาษาในการแสดงความไม่เห็นด้วยและการตอบสนองที่เห็นด้วยของงานของสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดณ์ (2558) ที่ศึกษาการแสดงความคิดเห็นโดยมุ่งเน้นที่การศึกษาการแสดงความคิดเห็นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาการตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยในภาษาไทย ดังนั้น ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตอบสนองที่เห็นด้วยโดยมุ่งพิจารณาที่มุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมตามที่แนวคิดวิจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเสนอไว้ (ผู้วิจัยเรียกแนวคิด “Emancipatory Pragmatics” ว่า “วิจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ตาม ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (2555)

แนวคิดวิจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) คิดขึ้นโดย Hanks, Ide, and Katagiri (2009) เป็นแนวคิดที่เกิดมาจากความร่วมมือของนักวิชาการหลากหลายแขนงสาขาทั้งนักภาษาศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ปริชาณที่มีความมุ่งมั่นและยึดอุดมการณ์เดียวกัน คือ การวิเคราะห์ภาษาโดยไม่ละเลยสามัญสำนึก (common sense) ของเจ้าของภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้น

แนวคิดดังกล่าวพยายามเสนอและตั้งคำถามว่า ทฤษฎีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกัน
อย่างแพร่หลาย (Established framework) สามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม
ที่มีโครงสร้างและระบบวิธีคิดแตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมของเจ้าของทฤษฎี
ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
ควรพิจารณาจากทัศนะเจ้าของภาษาหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมในสังคมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน
ให้มีการสร้างกรอบการวิเคราะห์วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่กลั่นกรองมาจากความคิดหรือค่านิยมของ
สังคมนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย
2. เพื่อศึกษาข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้
กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจากนักศึกษาทั้งคณะทางวิทยาศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยวิธี
การสุ่มจำนวนทั้งสิ้น 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวน 30 คน
ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ ข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย
คำนึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วย
2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ กลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบสนอง
ความไม่เห็นด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนวิธีดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสืบค้นเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทาง Emancipatory Pragmatics หรือวัจนปฏิบัติศาสตร์แนว
ปลดปล่อยในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบสนอง
ความไม่เห็นด้วยกับข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึง และจากการทบทวน

วรรณกรรมยังไม่พบว่าม้งงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาดังกล่าวกับข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึง

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งจากคณะทางวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยวิธีการสุ่ม จำนวน 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างเดิมอีกจำนวน 30 คน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

3.1 เครื่องมือที่ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามหรือที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT) เป็นเครื่องมือในการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งสถานการณ์การตอบแสดงความไม่เห็นด้วยในแบบสอบถามออกเป็น 3 สถานการณ์เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบโดยใช้กลวิธีทางภาษาได้อย่างหลากหลายในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วย ได้แก่

3.1.1 สถานการณ์ที่ท่านตอบรับการที่เพื่อนของท่านไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ท่านเสนอ

3.1.2 สถานการณ์ที่ท่านตอบรับการที่เพื่อนของท่านไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการจัดงานปีใหม่ของคณะที่ท่านเสนอ

3.1.3 สถานการณ์ที่ท่านตอบรับการที่เพื่อนของท่านไม่เห็นด้วยกับหัวหน้าชมรมคนใหม่ที่ท่านเสนอ

ตัวอย่างแบบสอบถามกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย

สถานการณ์ที่ท่านตอบรับการที่เพื่อนของท่านไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ท่านเสนอ

หากเพื่อนไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ท่านเสนอ ท่านจะทำอย่างไร

ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย โดยพูดว่า.....

ไม่ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย เพราะ.....

ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย โดยใช้วิธีอื่น คือ.....

3.2 เครื่องมือที่ศึกษาข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลทั้งจากการใช้แบบสอบถามเพื่อต้องการทราบข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยจากกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษารวมจำนวน 100 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอีกจำนวนทั้งสิ้น 30 คน จากกลุ่มตัวอย่างเดิม

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อคำถามที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับถ้อยคำแสดงการปฏิเสธการขอร้อง

ในขณะที่ท่านกล่าวตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยในสถานการณ์ต่าง ๆ ท่านคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ปัจจัย)

4. เก็บข้อมูลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้น ได้แก่ เครื่องมือในการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วย และเครื่องมือที่ใช้ศึกษาข้อคำถามที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วย

5. วิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

5.1 วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วย โดยในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เป็นกลวิธีทางภาษาซึ่งกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบในอัตราส่วนร้อยละ 89.17 เท่านั้น ไม่รวมถึงการศึกษาคำตอบของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบในข้อคำถาม “ไม่ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย” ที่ปรากฏในอัตราส่วน ร้อยละ 7.30 และ “ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยโดยใช้วิธีอื่น” ที่ปรากฏในอัตราส่วน ร้อยละ 3.53

ในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เป็น “ถ้อยคำ” มาวิเคราะห์ เริ่มจากการนำคำตอบมาจำแนกเป็นถ้อยคำ โดยพิจารณาจากการเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามแทนจังหวะหยุดระหว่างถ้อยคำ และเนื้อความที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ และเมื่อผู้วิจัยแบ่งคำตอบที่ได้เป็นถ้อยคำแล้ว จึงนำถ้อยคำดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าเป็นกลวิธีทางภาษาแบบใด โดยพิจารณาทั้งรูปภาษาและเนื้อความของถ้อยคำนั้น และอาศัยแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเกณฑ์

5.2 วิเคราะห์ข้อคำถามที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วย

6. เรียบเรียงผลการวิจัย

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ในหัวข้อผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยจากการศึกษาข้อมูลคำตอบของกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพบว่ากลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในบทความวิจัยนี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ หรือใช้ถ้อยคำที่ไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ กลวิธีตรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยในผลการวิจัยสามารถเรียงลำดับกลวิธีที่ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.1.1 การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจ การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาโดยใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจกลับไปยังผู้ฟังเมื่อตนไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้ฟังแสดงความเห็นแย้ง มักปรากฏคำที่แสดงความไม่พอใจในถ้อยคำ ผู้วิจัยจัดให้กลวิธีนี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา เนื่องจากเป็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดไม่มีการตกแต่งถ้อยคำและผู้ฟังไม่สามารถตีความเจตนาเป็นอย่างอื่นได้

ตัวอย่างที่ (1) งี่เง่ามากเลยแก่ที่ไม่เชื่อชั้น

ตัวอย่างที่ (2) ไร้สาระ เลือกใครมาเป็นหัวหน้าชมรมก็ไม่รู้

จากตัวอย่างที่ (1) – (2) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบสนองความไม่เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาโดยการใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจ ซึ่งปรากฏคำกริยาแสดงความไม่พอใจ “งี่เง่า” และ “ไร้สาระ” ในตัวอย่างที่ (1) และ (2) ตามลำดับ

1.1.2 การแสดงความไม่เห็นด้วยกลับ การแสดงความไม่เห็นด้วยกลับ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาโดยใช้ถ้อยคำแสดงความไม่เห็นด้วยกลับไปยังผู้ฟัง มักปรากฏคำกริยา “ไม่เห็นด้วย” ในถ้อยคำ ผู้วิจัยจัดให้กลวิธีนี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาเนื่องจากเป็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดไม่มีการตกแต่งถ้อยคำและผู้ฟังไม่สามารถตีความเจตนาเป็นอย่างอื่นได้

ตัวอย่างที่ (3) ชั้นไม่เห็นด้วยกับแกเหมือนกัน

ตัวอย่างที่ (4) อย่างนี้เราก็มองไม่เห็นด้วยวะ

จากตัวอย่างที่ (3) – (4) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบสนองความไม่
เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาโดยการแสดงความไม่เห็นด้วยกลับ ซึ่งปรากฏคำกริยา “ไม่เห็นด้วย”
ในตัวอย่างที่ (3) และ (4)

1.1.3 การแสดงการขู่ การแสดงการขู่ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำตอบรับ
การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาเพื่อขู่ว่าถ้าผู้ฟังไม่เห็นด้วย ผู้พูดจะกระทำบางสิ่ง
บางอย่างที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ฟัง มักปรากฏคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” หรือ “หาก”
เป็นต้น ผู้วิจัยจัดให้กลวิธีนี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาเนื่องจากเป็นกลวิธีทางภาษา
ที่ผู้พูดไม่มีการตกแต่งถ้อยคำและผู้ฟังไม่สามารถตีความเจตนาเป็นอย่างอื่นได้

ตัวอย่างที่ (5) ถ้าแกแย้งเอาหัวข้อนี้ ชั้นจะเปลี่ยนคู่มือรายงาน

ตัวอย่างที่ (6) หากแกแย้งจะคง concept จัดงานแบบนี้ เราก็คงถอนตัว

จากตัวอย่างที่ (5) – (6) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบสนอง
ความไม่เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาโดยการแสดงการขู่ ซึ่งปรากฏคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข
“ถ้า” และ “หาก” ในตัวอย่างที่ (5) และ (6) ตามลำดับ

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนัก
ความรุนแรง ในบทความวิจัยนี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดไม่ได้แสดงการตอบสนอง
ความไม่เห็นด้วยแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แต่ใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงของการตอบ
แสดงความไม่เห็นด้วยหรือใช้ถ้อยคำที่ต้องอาศัยการตีความ กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่
กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยในผลการวิจัยสามารถเรียงลำดับกลวิธีที่
ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

1.2.1 การแสดงการถาม การแสดงการถาม หมายถึง การที่ผู้พูดใช้กลวิธี
การตอบสนองความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยใช้ถ้อยคำแสดงการถามถึง
เหตุผลที่ผู้ฟังไม่เห็นด้วยกับผู้พูด มักปรากฏคำแสดงการถาม “ทำไม” หรือ “เพราะอะไร”
ในถ้อยคำ

ตัวอย่างที่ (7) ทำไมแกถึงเลือกพีเคล่ะ

ตัวอย่างที่ (8) แกเลือกทำหัวข้อนี้เพราะอะไรวะ

จากตัวอย่างที่ (7) – (8) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบสนอง
ความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการแสดงการถามซึ่งปรากฏคำแสดงการถาม
“ทำไม” และ “เพราะอะไร” ในตัวอย่างที่ (7) และ (8) ตามลำดับ

1.2.2 การใช้ถ้อยคำแสดงการขอเหตุผล การใช้ถ้อยคำแสดงการขอเหตุผล
หมายถึง การที่ผู้พูดใช้กลวิธีการตอบสนองความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดย

การใช้ถ้อยคำแสดงการขอเหตุผลที่ผู้ฟังไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้พูดเสนอ มักปรากฏคำกริยา “ขอ” หรือ “อยากให้” ในถ้อยคำ และส่วนใหญ่จะปรากฏร่วมกับกลวิธีการแสดงการถาม

ตัวอย่างที่ (9) ชั้นขอคำอธิบายหน่อยสิแก่ว่าทำไมแกถึงอยากจัดงานแบบนี้

ตัวอย่างที่ (10) เราอยากให้เราช่วยบอกหน่อยว่าแกเลือกพี่เค้าเพราะอะไร

จากตัวอย่างที่ (9) – (10) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยใช้ถ้อยคำแสดงการขอเหตุผล ซึ่งปรากฏคำกริยา “ขอ” และ “อยากให้” ร่วมกับกลวิธีการแสดงการถามที่มีคำแสดงการถาม “ทำไม” และ “เพราะอะไร” ในตัวอย่างที่ (9) และ (10) ตามลำดับ

1.2.3 การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้กลวิธีการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ มักปรากฏคำกริยา “ไม่แน่ใจ” หรือ “ไม่มั่นใจ” ในถ้อยคำ

ตัวอย่างที่ (11) ชั้นไม่มั่นใจว่าหัวข้อที่แกบอกมาจะตรงใจอาจารย์หรือเปล่า

ตัวอย่างที่ (12) เราก็อไม่แน่ใจเหมือนกันว่าพี่เค้ามีพาวเวอร์พอยเป็นประธานชมรม

จากตัวอย่างที่ (11) – (12) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ ซึ่งมีคำกริยา “ไม่มั่นใจ” และ “ไม่แน่ใจ” ในตัวอย่างที่ (11) และ (12) ตามลำดับ

1.2.4 การเสนอแนะ การเสนอแนะ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้กลวิธีการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการเสนอแนะให้ผู้ฟังกระทำการหนึ่งสิ่งใดเพื่อต้องการบอกว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยในสิ่งที่ผู้ฟังกำลังแย้ง มักปรากฏคำกริยา “ลอง” ในถ้อยคำ

ตัวอย่างที่ (13) แกลองถามเพื่อนคนอื่นก่อนดีกว่าว่าพี่เค้าโอเคมั๊ย

ตัวอย่างที่ (14) ชั้นอยากให้เราลองค้นในเน็ตก่อนว่ามีคนทำหัวข้อนี้แล้วยัง

จากตัวอย่างที่ (13) – (14) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการเสนอแนะซึ่งปรากฏคำกริยา “ลอง” ในถ้อยคำ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปอัตราส่วนความถี่ของกลวิธีทางภาษาทั้งกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบสนอง

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบสนองความไม่เห็นด้วย	ครั้ง / ร้อยละ
1. กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา	
1.1 การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจ	61 ครั้ง / ร้อยละ 7.97
1.2 การแสดงความไม่เห็นด้วยกลับ	32 ครั้ง / ร้อยละ 4.18
1.3 การแสดงการขู่	29 ครั้ง / ร้อยละ 3.79
รวม	122 ครั้ง / ร้อยละ 15.94
2. กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง	
2.1 การแสดงการถาม	365 ครั้ง / ร้อยละ 47.71
2.2 การใช้ถ้อยคำแสดงการขอเหตุผล	99 ครั้ง / ร้อยละ 12.94
2.3 การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ	93 ครั้ง / ร้อยละ 12.15
2.4 การเสนอแนะ	86 ครั้ง / ร้อยละ 11.24
รวม	643 ครั้ง / ร้อยละ 84.05

จากตารางที่ 1 พบว่าเมื่อกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาดังจะเห็นได้จากการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในอัตราส่วนถึงร้อยละ 84.05 ขณะที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในอัตราส่วนเพียงร้อยละ 15.94 ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หลีกเลี่ยงการทำทนายโดยตรง อีกทั้งหลีกเลี่ยงการแสดงออกให้เห็นความโกรธ ความไม่พอใจ และความรำคาญ

2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วย

ผลการศึกษาพบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความถี่ของข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วย

ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา	
	บริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือคู่สนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	บริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)
1. การรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (171 ครั้ง/ร้อยละ 14.51)	1. สถานภาพและ/หรือบทบาทของผู้พูดและคู่สนทนา (110 ครั้ง/ร้อยละ 10.20)	1. การมีหรือไม่มีบุคคลที่สามในขณะสนทนา (91 ครั้ง/ ร้อยละ 8.44)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือ ปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ ของการสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา	
	บริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูด และ/หรือคู่สนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	บริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ การสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)
2. การทำให้คู่สนทนาเข้าใจอย่าง ตรงไปตรงมา (25 ครั้ง/ร้อยละ 2.31)	2. ความเกี่ยวข้องและ/หรือ ความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างผู้พูดกับคู่ สนทนา (96 ครั้ง/ร้อยละ 8.90)	2. ลักษณะและ/หรือระดับความ รุนแรงของเรื่อง (80 ครั้ง/ร้อยละ 7.42)
	3. ความอาวุโสของผู้พูดและคู่สนทนา (91 ครั้ง/ร้อยละ 8.44)	3. ลักษณะและ/หรือระดับความ รุนแรงของถ้อยคำในผลัดการ สนทนา ก่อนหน้าของผู้พูดและ/หรือ คู่สนทนา (73 ครั้ง/ ร้อยละ 6.77)
	4. ความสนิทระหว่างผู้พูดและคู่ สนทนา (86 ครั้ง/ร้อยละ 7.97)	4. โอกาสและ/หรือบรรยากาศ ขณะที่ตอบรับการแสดงความไม่ เห็นด้วย (65 ครั้ง/ร้อยละ 6.02)
	5. ลักษณะนิสัยของคู่สนทนา (71 ครั้ง/ร้อยละ 6.58)	5. ภาพรวมของสถานการณ์การ สนทนา (54 ครั้ง/ร้อยละ 5.00)
	6. ท่าทีของคู่สนทนาในขณะที่สนทนา (65 ครั้ง/ร้อยละ 6.02)	
196 ครั้ง/ ร้อยละ 18.18	519 ครั้ง/ร้อยละ 48.14	363 ครั้ง/ร้อยละ 33.67
	882 ครั้ง/ร้อยละ 81.81	
	1,078 ครั้ง/ร้อยละ 100.00	

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยมีทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์และส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนาโดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงมากที่สุดโดยปรากฏถึงในอัตราส่วนร้อยละ 14.51

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและคำนึงถึงปัจจัยในการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นสำคัญในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยดังผลการวิจัยในหัวข้อข้างต้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 5 ประการ ดังนี้

1. การมีมุมมองตัวตนพึ่งพา (an interdependent view of self)

Markus and Kitayama (1991) กล่าวว่าไว้ว่า ในแต่ละสังคมย่อมมีแนวคิดเรื่องตัวตน (self) แตกต่างกันไป เช่น สังคมอเมริกันจะมีมุมมองตัวตนแบบอิสระ (an independent view of self) ส่วนสังคมญี่ปุ่นจะมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) ทั้งนี้ Markus and Kitayama อธิบายว่าคนที่มุมมองตัวตนแบบอิสระจะมองว่าตนเองมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างและเป็นอิสระจากบุคคลอื่น ในขณะที่คนที่มองตัวตนแบบพึ่งพาจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคมและตัวตนของเราอยู่กับบุคคลอื่นมีความเกี่ยวข้องกัน

Markus and Kitayama (1991) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะได้รับการปลูกฝังให้ประพฤติตนตามที่สังคมหรือกลุ่มกำหนดและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้คนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพามีความสุภาพอ่อนน้อม ไม่กระทำให้คู่สนทนาไม่มีความสุขที่ไม่ดีโดยตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความเป็นกลุ่มหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้

ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยจึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาเนื่องจากถ้าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงกับผู้ฟังที่ย่อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของสังคมดังกล่าว

2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)

Hofstede (1987) เสนอว่าสังคมที่ดำรงอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ สังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันเป็นพวกพ้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และสังคมแบบอิงบุคคล (individualism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมักให้ความสำคัญกับการอยู่อย่างเป็นปัจเจก และให้ความสำคัญการอยู่แบบตัวคนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่มเป็นพวกพ้อง

ทั้งนี้ Hofstede และนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Triandis (1995), Mulder (1996), Pongsapich (1998), ชิตยา สุวรรณระชฎ สนิท สัมครการ และเฉลียว บุรีภักดี (2527), สุพัตรา สุภาพ (2529), พรรณธร ครุฑเนตร, (2557) และลลิตาธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558) จัดให้สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กล่าวคือ คนที่อยู่ในสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มและต้องการการยอมรับจากกลุ่ม เนื่องจากเห็นว่า การอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมแบบอิงกลุ่มจึงมักจำคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นเป็นสำคัญ

ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยด้วยกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงจึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มเนื่องจากสังคมอิงกลุ่มเป็นสังคมที่ผู้พูดจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะฉะนั้นการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบแสดงความไม่เห็นด้วยจึงช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้สมาชิกภายในกลุ่ม

3. ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society)

Blanchard (1958) เสนอว่าในแต่ละสังคมจะมีวิถีการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน โดยเขาแบ่งประเภทของสังคมตามวิถีการปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ สังคมแบบสัมฤทธิ์สัมพันธ์ (achieving society) หรือสังคมที่คนในสังคมมีวิถีการปฏิสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายในการสื่อสารมากกว่าการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา และสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) หรือสังคมที่คนในสังคมมีวิถีการปฏิสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนามากกว่าจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร

อย่างไรก็ตามนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Wichianchot (1972), Triandis (1995), Mulder (1996), Pongsapich (1998), Roongrengsuke and Chansuthus (1998), Jandt (2010), ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง (2509), วีระ วิเชียรโชติและคณะ (2512), ชิตยา สุวรรณะชญ และคณะ (2527), และสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์ (2558) จัดให้สังคมไทยเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ที่สมาชิกในสังคมให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากกว่าจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการสื่อสาร

จากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) นำมาใช้อธิบายข้อคำนิ่งที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในกลุ่มตัวอย่าง ผู้พูดภาษาไทยที่ระบุว่าการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นปัจจัยที่คำนึงถึงเมื่อต้องตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย

4. ความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพัทธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal orientation)

Gudykunst W, B. and Ting – T, S. (1988) เสนอว่าในแต่ละสังคมจะมีวิถีการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน โดยแบ่งประเภทของสังคมตามวิถีการปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ สังคมแบบให้ความสำคัญกับภารกิจหรือเป้าประสงค์ของงาน (task orientation) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมุ่งให้ความสำคัญกับเป้าหมายหรือความสำเร็จของงานเป็นหลัก และสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพัทธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal orientation) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมุ่งให้ความสำคัญกับสัมพัทธ์ภาพระหว่างบุคคลมากกว่าเป้าหมายหรือความสำเร็จของงาน

นักวิชาการทั้งทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Pongsapich (1998), Roongrengsuke and Chansuthus (1998), Jandt (2010) ลิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์ (2558) ซึ่งให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับภารกิจหรือเป้าประสงค์ของงาน กล่าวคือ คนไทยมักให้ความสำคัญและมุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการแสวงหาความสำเร็จจากงานโดยตรงหรือมีความคิดว่าการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะประสบความสำเร็จจากภารกิจหรืองานได้นั้นจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธระหว่างบุคคล (interpersonal orientation) อาจสามารถนำมาใช้อธิบายข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในกลุ่มตัวอย่างผู้พูดและผู้ฟังต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันกับความสัมพันธระหว่างผู้พูดกับคู่สนทนา

5. ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture)

Hall (1976) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดเรื่อง วัฒนธรรมบริบทสูง และวัฒนธรรมบริบทต่ำทั้งนี้วัฒนธรรมบริบทต่ำเป็นวัฒนธรรมที่เชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวสามารถตีความหมายการสื่อสารได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องดูความหมายจากท่าทาง การแสดงออกและบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมด้วย การพูดจาของคนในวัฒนธรรมนี้มักจะพูดตรงไปตรงมาและไม่ค่อยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเท่าใดนัก

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง อาจสามารถนำมาใช้อธิบายข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ระบุว่าปัจจัยในเรื่องบริบทของการตอบสนองความไม่เห็นด้วยทั้งในบริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือคู่สนทนาหรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนาเป็นปัจจัยที่คำนึงถึงเมื่อต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

จากผลการวิจัยจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยแตกต่างกัน อีกทั้งยังมีข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาดังกล่าวแตกต่างกันด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการปฏิสัมพันธ์หลายการปฏิสัมพันธ์ในภาษาไทย เช่น การตอบสนองความไม่เห็นด้วย การตอบรับการขอบคุณ การตอบรับ

การขอโทษ การตอบการปฏิเสธคำขอร้อง ฯลฯ ผู้พูดซึ่งอยู่ในฐานะผู้ส่งสารจึงควรพิจารณาเลือกใช้กลวิธีทางภาษาให้เหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ ของคู่สนทนาซึ่งเป็นผู้รับสาร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยในภาษาไทย แต่จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งยังเลือกตอบแบบสอบถามในช่องคำตอบ “ไม่ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วย” และ “ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยโดยใช้วิธีอื่น” ซึ่งเป็นการตอบสนองความไม่เห็นด้วยที่มีใช้กลวิธีทางภาษา และจากการสังเกตของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่า ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในการตอบสนองความไม่เห็นด้วยยังมีความสัมพันธ์กับการไม่ตอบรับการแสดงความไม่เห็นด้วยรวมถึงการตอบสนองความไม่เห็นด้วยโดยใช้วิธีอื่น เช่น การฝากให้ผู้อื่นไปแย้งแทน การไม่พูดด้วยอีกเลย ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

2. นอกจากนี้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยเรื่องความอาวุโส ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยเรื่องสถานภาพของผู้พูดและคู่สนทนา ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยเรื่องพรรคพวก ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยเรื่องการเมืองหรือไม่มีบุคคลที่สาม ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ฯลฯ ที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงก็ยังคงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวน่าจะทำให้ทำให้เข้าใจมุมมองการสื่อสารในวัฒนธรรมไทยได้ละเอียดและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). *เอกสารคำสอนรายวิชาการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์*. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิตยา สุวรรณะชฎ และคณะ. (2527). *สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. (2509). โครงสร้างสังคมกับความมั่นคงของประเทศ. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 4, 3, 21-32.
- พรรณธร ครุฑเนตร. (2557). *กลวิธีทางภาษาที่ใช้ยุติการสนทนาที่มีความขัดแย้ง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระ วิเชียรโชติ และคณะ. (2512). *ความเกรงใจในคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- ลัทธิตธรรม อ่องวุฒิวัดมนั. (2558). *การแสดงความคิดเห็นแย้งในปริเฉทการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำหนึ่งที่เป็นเหตุจูงใจ*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2529). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนาและประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Blanchard, W. (1958). *Thailand: Its people, its society, its culture*. New York : Harf Press.
- Gudykunst W, B., & Ting – T,S. (1988). *Culture and interpersonal communication*. Michigan: Sage Publications.
- Hall, S. (1976). *Visual culture : the reader*. London: SAGE Publications.
- Hanks, W., Ide, S., & Katagiri,Y. (2009). Introduction Towards an emancipatory pragmatics. *Journal of Pragmatics*, 41, 1–9.
- Hofstede, G. (1987). *Culture's consequences: international differences in work – related values*. Beverly Hills: Sage Pub.
- Jandt, F. E. (2010). *An introduction to intercultural communication: Identities in a global community*. Thousand Oaks: CA Sage Publications.
- Klausner, W, J. (1981). *Reflections on Thai culture*. Bangkok: Suksit Siam.
- Markus, H. R., & Kitayama,S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224–253.
- Mulder, N. (1996). *Inside Thai society: An interpretations of everyday life*. Amsterdam: Pepin Press.
- Pongsapich, A. (1998). *Traditional and changing Thai world view*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Roongrengsuke, S., & D. chansuthus, D. (1998). Conflict management in Thailand. In K. Leung and D. Tjosvold (Eds.), *Conflict management in the Asia Pacific assumptions and approaches in diverse culture*, 167–221. Singapore: Wiley.
- Triandis, H, C. (1995). *Individualism and collectivism*. Boulder: Westview Press.
- Wichianchot, W. (1972). *A Research on Courtesy Bias of the Thai*. Bangkok: Srinakarinwirot University.